

Een systeem zo magnifiek dat het verblindt

Amanda Svensson

Een systeem
zo magnifiek dat
het verblindt

Vertaald uit het Zweeds door Kim Liebrand

De vertaalster ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De uitgever ontving voor deze Nederlandse uitgave een subsidie van
Swedish Arts Council

**SWEDISH
ARTSCOUNCIL**

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van Norstedts agency

Oorspronkelijke titel *Ett system så magnifikt att det bländar.*

Norstedts Förlagsgrupp AB, Stockholm

© 2019 Amanda Svensson

© 2022 Nederlandse vertaling Kim Liebrand / Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

p. 74, citaat uit: Bright Eyes, 'Laura Laurent' en 'Landlocked Blues'

© Sony/ATV Music Publishing LLC

p. 262, citaat uit: Philip Larkin, 'The Building', *High Windows* (1974)

p. 313, citaat uit: Rainer Maria Rilke, 'Alles ist eins', *Sämtliche Werke* (1955–56)

Omslagontwerp Maartje Vermeer

Omslagbeeld © KIWI / Getty Images

Foto auteur © Alexandra A. Ellis

NUR 302

ISBN 978 90 284 5061 5

www.wereldbibliotheek.nl

De kraamtranen vloeiden al vroeg bij de kersverse moeder van de drieling. Maar eerst kwamen de kinderen, natuurlijk. Om te beginnen kwam Sebastian, daarna Clara, daarna Matilda. Of misschien was de volgorde toch anders – achteraf zou niemand er meer echt zeker van zijn, want er ontstond commotie toen de hartslag van een van de drie pasgeborenen stopte, evenals de ademhaling. Een arts kwam de kamer binnen. Een kind werd met een noodgang de deur uit gedragen, op hetzelfde moment dat het traditionele dienblad met boterhammen met kaas, vossenbessenlimonade en drie houten Zweedse vlaggetjes werd binnengebracht (dat was slechte timing, uiteraard), en een vader – het was de vader van de drieling – stond plotseling met lege handen en wist niet wat hij moest doen. Hij nam een boterham met kaas, terwijl zijn vrouw, met de twee overgebleven zuigelingen aan haar borst gedrukt, van de placenta beviel.

Pas achteraf zou hij beseffen dat hij natuurlijk achter de arts aan had moeten rennen, die verdween om zijn derde kind te reanimeren. Mogelijk was hij in shock, dat was wat zijn vrouw later dacht, maar hoe het ook zij, niet lang daarna was het kind alweer terug – plotseling lag het weer in vaders armen; klein, verkreukeld en buiten adem, maar duidelijk in leven. Het was alsof hij een tweede kans kreeg, dacht de vader toen hij neerkeek op het donzige hoofdje van zijn pasgeborene, en besloot hem te grijpen. De vader van de drieling was niet dom, en had de eerste keer dat hij zijn hand in het broekje van zijn mondhygiëniste had gestopt al twee dingen begrepen. Eén: dat zijn zenuwen niet sterk genoeg waren om eindeloos een dubbelleven in stand te houden en hij daarom vroeg of laat gedwongen zou zijn om de affaire aan zijn vrouw op te biechten – de vrouw van wie hij eigenlijk zielsveel hield, of van wie hij in elk geval sterk afhankelijk was, en was dat in wezen niet hetzelfde, redeneerde de vader. En twee: dat de beste gelegenheid om dit te doen het moment zou zijn waarop ze de verantwoordelijkheid had gekregen voor niet één, maar wel drie kinderen en zich daarom redelijkerwijs niet in haar eentje zou kunnen redden, en hem er dus ook niet uit zou gooien.

Dat bleek een juiste inschatting. De moeder van de drieling, in het dagelijks leven dominee van de Allerheiligengemeente in Lund, voelde in de sidderende minuten nadat haar drie kinderen op een golf van bloed en pijn op de wereld waren gezet zo'n hevige angst voor de toekomst dat haar

geloof in God zich spottend verschool. Dat een van haar kinderen bijna was bezweken aan wat de artsen later ‘onverklaarbare *asphyxia neonatorum* zonder blijvende complicaties’ noemden, voedde, weinig verbazend, haar angst. Gedurende de ruim tien minuten dat ze, in plaats van drie kinderen wier voetzolen ze maandenlang door de wand van haar buik tegen haar handen had voelen drukken, er maar twee had gehad, had ze een verdriet gevoeld dat zo verschrikkelijk en bodemloos was geweest dat al het verdriet dat daarop volgde, inclusief dat wat haar echtgenoot haar bezorgde, daarbij verbleekte. Tijdens deze tien minuten was ze bereid geweest om God met het eerste badwater van de kinderen weg te gooien – want welke God kon een pasgeboren kind uit de armen van zijn moeder rukken voordat ze zelfs maar zijn rimpelige handje had mogen aanraken?

Vergeleken met dat godsverraad leek het verraad van de man die met zijn mond vol Goudse kaas en wittebrood plechtig bezwoer dat hij zou blijven om voor haar en de kinderen te zorgen, als ze zijn gewroet in het broekje van de mondhygiëniste door de vingers kon zien, onbeduidend.

Daarmee niet gezegd dat ze niet huilde.

Daarmee niet gezegd dat ze het hem vergaf.

Maar het lukte, het lukte toch om gelukkig te zijn. Zo duizelingwekkend, jubelend gelukkig met haar kinderen, met het feit dat ze plotseling een gezin had, ook al was het dan enigszins krom en geschonden en een klein beetje leugenachtig. En met alle waardevolle dingen van de wereld die zich plotseling in zulke heldere kleuren manifesteerden: koffie, mandarijnen, de wapperende ziekenhuisgordijnen op de ongebruikelijk warme en zonnige herfstdag waarop de kleine Sebastian eindelijk precies goed aanhapte en voor het eerst echt goed zijn buikje vol dronk. Alles smaakte zo hemels. Alle kleuren waren zo helder. Elke lichamelijke sensatie, ook pijn, kreeg een nieuwe, bijna erotische dimensie. Te midden van een zee sterk geurende bloemen – want dit was in de tijd, eind jaren tachtig, dat bloemen nog waren toegestaan op de kraamafdeling in het ziekenhuis – kreeg de moeder van de drieling in de week die ze met haar drie enigszins te lichte kinderen in het ziekenhuis moest blijven, langzaam maar zeker haar geloof in God en de hemelse liefde terug, waaronder haar liefde voor de kinderen ongetwijfeld geschaard kon worden.

Met de aardse liefde voor hun vader was het beslist slechter gesteld, maar toch hield ze het meer dan twee decennia vol. Ze had wel wat anders aan haar hoofd. Voedingsschema's. Muziekschoolkosten. Geheimen.

Maar uiteindelijk zou hun huwelijk natuurlijk toch stranden.

Eerst kwam de drieling, daarna kwamen drama en tranen en nog meer drama. Daarna volgde een wapenstilstand van bijna 23 jaar. Maar ten slotte kwam dan toch de dag waarop de laatste van de drie het huis uit ging, Sebastian, de eerstgeborene, die misschien juist omdat hij als eerste uit de baarmoeder was gekomen het meest moeite had om het nest te verlaten. Alhoewel hij niet veel verderop neerstreek, in een kamer in een studentenflat in dezelfde stad. Diezelfde dag verhuisde hun vader naar een eenpersoonskamer in hotel Concordia. Die had niet eens een minibar, maar wel sterren als je door het raam keek, een hele ruimte vol zelfs, hij keek naar buiten en voor het eerst in zijn leven realiseerde hij zich dat de ruimte heel, heel groot was en een mens, in vergelijking, heel, heel klein.

Dit was in 2012. De drieling werd dus geboren in 1989, in oktober. Die kerst gaf hun vader hun moeder een stuk van de Berlijnse Muur cadeau, dat hij had gekocht bij een straatverkoper die voor de buurtsuper stond. Zijn gedachte erachter was dat het verzoening symboliseerde. Ze smiet het tegen de muur en ging door met voeden.

In de zomer van 1994 werd Zuid-Skåne overspoeld door lieveheersbeestjes. Overal rode stipjes, zelfs in de vacht van de hond. Dit konden broer en zussen zich alle drie herinneren, hoewel ze het er nooit over hadden gehad.

In de zomer van 1999 ging de hond dood en werd bijna onmiddellijk daarna vervangen door een nieuwe. Het was net als de vorige een newfoundlander en ze noemden haar Bernarda. Dat had niets met García Lorca te maken.

1994 was overigens ook het jaar waarin Sebastian gemiddeld 3,2 nachten in de week in bed plaste.

In oktober 1989 werd in hetzelfde ziekenhuis ook een meisje geboren dat Violetta werd gedoopt. Haar ogen waren opvallend blauw, haar ledematen opvallend dun en haar ademhaling was merkbaar moeizaam.

In het voorjaar van 1995 leerde Clara fietsen, maar Sebastian en Matilda niet. Dit werd echter gecompenseerd door het feit dat zowel Sebastian als

Matilda diezelfde zomer leerde zwemmen, en Clara niet. De vraag wie het meest motorisch begaafd was, bleef daarmee gelukkig onbeslist.

In 2016 reisde Sebastian naar Londen, Clara naar Paaseiland en Matilda naar Västerbotten. Daarna was niemand van hen meer dezelfde. Hetzelfde jaar nam hun moeder een volkstuintje in Sankt Månslyckan, Sint Månsgeluk. Op een ijskoude ochtend in februari zag ze daar een das, waarvan de indringende stank en scherpe klauwen haar even deden denken dat ze, net als Luther in slot Wartburg, oog in oog stond met de duivel. Na die keer refereerde ze in gedachten altijd aan het volkstuintencomplex als Angstgeluk, een naam die haar het gevoel gaf te leven. Dat was ook de aanzet tot haar verlangen om zichzelf volledig te zuiveren in de ogen van de Verlosser, een verlangen dat in de maanden die zouden volgen het toch al tamelijk gecompliceerde leven van haar kinderen op zijn kop zou zetten.

In 2004 kregen Clara en Matilda allebei voor het eerst hun menstruatie, respectievelijk in januari en in februari. Sebastian kreeg een PlayStation 2.

I

LONDEN

Alle liefdesgeschiedenissen, hoe bizar ze later ook worden, hebben een onschuldig begin, en dit was dat van Sebastian en Laura.

Hij zei: 'Laura Kadinsky?'

En zij antwoordde: 'Dat ben ik.'

Het menselijke brein is tegelijkertijd meer en minder gecompliceerd dan de gemiddelde mens denkt. Het brein is geen machine, het vertoont slechts oppervlakkige gelijkenissen met de processor van een computer, het omvat meer dan de Chinese kamer. Als je alle neuronen achter elkaar over de grond uit zou rollen, dan kun je drie keer rond de evenaar. Als je ervan uitgaat dat de gemiddelde mens in zijn dagelijks leven per dag een afstand van ongeveer tien kilometer te voet aflegt, duurt het dus bijna een half mensenleven om een rondje in je eigen hoofd te maken, en dan is er nog geen rekening gehouden met het feit dat het brein vluchtig beschouwd iets van een labyrint weg heeft. Aan de andere kant kun je het brein uittekenen als de nerven van een blad, complexer dan dat is het niet. Je kunt je het ruggenmerg voorstellen als de steel, het brein als een blad in je hand. Je kunt je het leven voorstellen als water, de ziel als sachariden en chlorofyl. De wortels van bomen genereren elektrische impulsen. De mens heeft, net als de meeste gewervelden, zijn wortels in zijn hoofd. Bij sommige spinnen daarentegen zitten de hersenen over het hele lijf verspreid, en de bloedzuiger heeft wel 32 breinen. In het menselijke darmstelsel zitten net zoveel neuronen als in de kop van een kat, maar dat willen maar weinig mensen erkennen.

Alle gewervelden hebben een brein, maar niet alle breinen hebben dezelfde vorm. Het menselijke brein bestaat bijvoorbeeld uit drie afzonderlijke en grondig bestudeerde delen – het cerebellum, het cerebrum en de hersenstam – terwijl het brein van de reuzeninktvis het meest doet denken aan een zwemband. Door het gat van die band werkt hij zijn gekauwde eten naar binnen. Wat de mens echter vooral onderscheidt van minder gecompliceerde wezens is een dunne maar zeer compacte buitenlaag, een gouden coating op de hersenschors, die neocortex wordt genoemd. Die komt bij veel zoogdieren voor, en de mens spiegelt zich in het glanzende oppervlak ervan wanneer hij in het dolfinarium van Kolmården een dolfin ziet die net doet of hij het naar zijn zin heeft. De neocortex van de mens is hoe dan ook iets buitengewoons. Samen met de duimgreep heeft die van de mens de baas in het bos gemaakt, de kroon op de schepping, de enige soort op aarde die niet in staat is om volkomen in al zijn wensen en behoeften bevredigd te zijn.

De prijs voor dat dubieuze privilege wordt vooral betaald door vrouwen

en hun getergde perineum, de zware druk op hun blaas, veroorzaakt door het bovenmaatse hoofd van de menselijke foetus. Sebastian Isaksson, 26 jaar, blond, blauwe ogen, klinisch depressief hoewel hij dat zelf niet beseftte, zoon van een dominee van de Zweedse staatskerk en een ambtenaar van de belastingdienst en broer van twee vrouwen die niet met elkaar praatten, op het moment woonachtig in een armoedige studio in een van de voorsteden ten zuiden van Londen, had het Bijbelse verhaal van de zondeval altijd beschouwd als een metafoor voor de opkomst van de grotestek bovenmaatse neocortex van het menselijke brein. Eva, dacht hij, probeerde een cognitief vermogen te bereiken dat ver uitstak boven dat van de bofkont die haar partner en enige stimulans was, oftewel Adam, ze stak haar hand vanuit een evolutionair instinct uit naar de appel en God zei: 'Eva, ik zal je een brein geven met vermogens die je je in je huidige, half vegetatieve staat niet eens kunt voorstellen, ik zal je zaken schenken als het vermogen tot abstract redeneren, ruimtelijk inzicht, tijdsbegrip, doodsbesef, gegeneraliseerde angst, ik zal je alles geven waar je om vraagt en een beetje meer en dit zal allemaal ontspringen aan wat ik de NEOCORTEX noem!'

En Eva zei: 'Dat klinkt goed.'

En God zei: 'Om hiervoor plaats te maken in je schedel moet ik die als zuurdesem laten opzwellen tot hij dubbel zo groot is, en hetzelfde zal gelden voor de schedels van je nageslacht, maar gewoon om je te dissen zal ik tegelijkertijd je bekken en je geboortekanaal niet breder maken.'

En Eva zei: 'Oké. Fine. Whatever.'

En God zei: 'Omdat je nog niet het vermogen hebt tot logisch redeneren, kun je deze twee feiten nog niet met elkaar in verband brengen, maar ik kan je vertellen dat de consequentie zal zijn dat jij en alle vrouwen na jou met vreselijke smart jullie kinderen zullen baren.'

En Eva zei: 'Ik ben niet bang.'

Maar eigenlijk was ze doodsbang.

En toonde zich daarmee zowel het geschenk als de straf waardig, het eerste door haar moed, de laatste door haar overmoed.

De neocortex is natuurlijk niet het enige in de schedel wat verantwoordelijk is voor het gedrag van de mens. Je kunt je het brein voorstellen als een ingewikkeld baksel uit de Romeinse tijd, een matroesjka opgebouwd uit steeds gecompliceerdere dieren, een muis in een fazant in een varken. Helemaal aan de buitenkant een gouden korst van melk en honing, en

helemaal in het midden een bang vogeltje, ingekapseld in een ei. Zonder al dat vlees in het midden zou de korst in elkaar zakken. Er is een hersenstam, die ervoor zorgt dat we kunnen ademen en slikken, die ervoor zorgt dat ons hart kan kloppen. Er is een klompje vlak boven de nek, dat ervoor zorgt dat we kunnen opstaan of met een vinger over de wang van iemand anders kunnen strelen. Er is een middensegment aan functies als de hippocampus (geheugen), de bulbus olfactorius (geur), de ventrikels (afvoer afvalstoffen). Zonder deze zou het menselijk bestaan volkomen zinloos zijn. Maar je kunt lang of kort over basisfuncties praten, het is toch de neocortex waarin het meest menselijke van de mens zijn oorsprong heeft, wat de mens in zekere zin ook naar het hoofd is gestegen. De neocortex balanceert op het topje van de piramide. De neocortex zit in de hoogste salarisschaal van het hersensysteem en verbruikt tachtig procent van alle energie. De neocortex maakt rare fouten op het werk en geeft zijn ondergeschikten de schuld. De neocortex is, met andere woorden, de baas.

Niet geheel onverwacht weerspiegelt de hiërarchische structuur van het brein de fysieke wereld die mede daardoor is gevormd. Uit bossen en weiden, troebele stroompjes en half vergane stegosaurusbotten zijn skyscrapers en spiccakes verzezen, lantaarnpalen en hijskranen, alles wat hoog, mooi en functioneel is. De mens heeft de wereld bottom-up opgebouwd, omdat hij zelf ook zo is opgebouwd. Het was dus niet meer dan natuurlijk dat ook het London Institute of Cognitive Science (LICS), een van 's werelds meest vooraanstaande onderzoekscentra voor alles wat zich afspeelt tussen synapsen en cerebrum, een koploper op het gebied van de cognitiewetenschap, naar hetzelfde model was gevormd als dat wat je in de menselijke schedel aantreft.

Het instituut stond in het hart van Londen, een stad die tenminste ooit een zekere aanspraak kon maken op de titel 'centrum van de wereld'. Het gebouw an sich, een prachtige, bakstenen wolkenkrabber die door de jaren heen zowel in de breedte als in de hoogte was uitgebreid met louter nieuwe lagen pleisterkalk en metaal, had een interne structuur die even strikt hiërarchisch als complex was. Helemaal onder in de kelder zaten de dieren, in letterlijke zin, en op de vele tussenverdiepingen zaten de medewerkers – met andere woorden Sebastian en zijn collega's. Bezoekers werden door de deuren aan de voorzijde binnengelaten en werden vervolgens door middel van een gecompliceerd systeem van liften en trappen in sneltrein-

vaart van de ene naar de andere verdieping doorgesluisd. Het gerucht ging dat velen er nooit meer uit kwamen, dat ze opbrandden als verkeerd verbonden zenuwcellen en verdwenen.

Helemaal op de bovenste verdieping, aan de voorzijde, met uitzicht over het roemrijke Russell Square, in het equivalent van de prefrontale cortex van het gebouw, hadden de bazen van het instituut hun kantoor, netjes gerangeerd van de laagste tot de hoogste bevoegdheidsgraad. Op een grauwe ochtend in januari stond Sebastian bij de derde deur en probeerde zijn haar zo te fatsoeneren dat het sluik en netjes op zijn bezwete voorhoofd viel. Nadat hij daar na herhaaldelijke pogingen niet in was geslaagd, iets waarop hij door een passerende schoonmaakster werd gewezen, gaf hij het uiteindelijk op en klopte met trillende handen aan.

Waarom was Sebastian zo nerveus? Dat lag misschien niet helemaal, maar wel gedeeltelijk aan het feit dat het de eerste keer was dat hij zijn baas ontmoette. Tijdens het hele rekruteringsproces voor het onderzoeksprogramma bij het LICs had Sebastian met een groot aantal mensen te maken gehad, van de academische talentenscout die op een dag in de kantine van de technische faculteit van Lund had gezeten met een bordje in zijn hand met Sebastians naam erop, precies zo een als chauffeurs van vooraf geboekte taxi's hebben wanneer ze op het vliegveld op business-classreizigers staan te wachten, tot de onderzoeker die hem op zijn eerste dag op het instituut ontving, maar de directeur zelf had tot dan toe uitsluitend per buizenpost met Sebastian gecommuniceerd. Dat de directeur de enige op het instituut was die het oude buizenpostsysteem nog gebruikte – in plaats van zijn plukjes informatie gewoon in de beroemde cloud te stoppen – had Sebastian doen vermoeden dat zijn baas van het excentrieke type was dat niet geheel ongebruikelijk was onder begaafde mannen. De verwachte excentriciteit was de tweede reden dat Sebastian nerveus was – een leven omringd door excentrieke vrouwen had hem geleerd dat dat een zwaar overschatte karaktereigenschap was.

De deur vloog open.

'Eindelijk ontmoeten we elkaar dan, jonge vriend! Ga zitten, ik bijt niet,' bulderde Rudolph Corrigan, de twee meter lange, rossige man met een duidelijk Amerikaans accent die in de deuropening verrees. Hij ging opzij en wees naar een stoel. De hand die wees was zo groot als de schedel van een gemiddelde Scandinavische tweejarige en Sebastian gehoorzaamde, plotseling vervuld van dat hevige gevoel van welbehagen dat je kan vervullen wanneer je je halsoverkop in een situatie hebt gestort die je eigenlijk

eng vindt en je beseft dat je waarschijnlijk, ondanks alles, toch zult overleven.

‘Dus... Sebastian Isaksson. Van de Universiteit van Lund.’

‘Dat klopt, sir.’

‘Eerbiedwaardige universiteit, *n'est-ce pas*? Niet zoals Cambridge, mind you, maar de beste die jullie in Zweden hebben, nietwaar?’ zei Corrigan toen hij achter zijn bureau was gaan zitten.

‘Ik moet helaas bekennen dat Lund primair sterk is op het gebied van de geesteswetenschappen. Het meest vooraanstaande medische onderzoek wordt gedaan op het Karolinska-instituut in Stockholm.’

‘Waarom ben je daar dan niet heen gegaan?’

‘Om privéredenen, sir.’

‘De liefde?’

‘Angst.’

Het verboden woord ontglipte Sebastian voor hij het kon tegenhouden, glad als een aal kronkelde het door de kamer, glipte Corrigan's buizenpoststation in en gleed door het hele synapsenstelsel van het gebouw, zo meteen zou het in alle kwabben, bij alle mensen arriveren en iedereen koude rillingen bezorgen, want zo gaat dat met sommige woorden, ze mogen nergens anders hardop worden gezegd dan bij de psycholoog. Rudolph Corrigan was echter een gentleman, niet voor niets had hij twaalf jaar van zijn leven gewijd aan het eten van Eton mess, het oefenen van Franse conversatie en het strijken van zijn schooluniform op een exclusieve prep school in New Hampshire. Hij liet Sebastians faux pas passeren en veranderde van onderwerp.

‘Hoe bevalt het je hier bij ons? Je bent hier nu bijna een maand?’

‘Heel goed, sir. Ik ben erg dankbaar dat ik deze kans heb gekregen.’

‘Ja?’

‘Ja. Of wat ik bedoel, ik weet zeker dat ik dankbaar zal zijn wanneer ik begrijp wat deze kans inhoudt. Ik moet bekennen dat ik dat niet helemaal doe. Nog niet. Maar ik weet zeker dat die groots is. Die kans, bedoel ik.’

‘Ja, dat is een beetje een mysterie, is het niet?’

‘Nu volg ik u volgens mij niet helemaal, sir.’

‘Wat je hier doet, Sebastian. Dat is een mysterie, nietwaar?’

‘Ik weet niet of ik zo'n groot woord als “mysterie” zou gebruiken. Maar het is wel een beetje onduidelijk, dat moet ik toegeven.’

‘Voor mij is het zo klaar als een klontje.’

‘Ja, dat mag ik hopen,’ zei Sebastian, en hij veroorloofde zich een glim-

lach in de hoop dat die als grappend zou worden opgevat, misschien zelfs collegiaal. Corrigan reageerde er niet op.

‘Het zit zo, Sebastian, luister goed, want ik zeg dit maar één keer. De tijden zijn voorbij dat het hersenonderzoek een marginale tak van de medische wetenschap was, erop gericht om ziektes te genezen en kleine alledaagse mysteries te onthullen, zoals waarom sommige mensen homo-seksueel worden en andere depressief. We staan aan het begin van een paradigmaverschuiving. Waar die uit bestaat, besef je denk ik wel.’

(Dat deed Sebastian niet.)

‘Daarom denk ik dat je ook begrijpt dat de behoefte bestaat om die informatie te houden waar die thuishoort.’

(Dientengevolge begreep hij ook dat niet, zoals je ook geen vergelijking kunt begrijpen waarvan de onderliggende noemer onbekend is.)

‘Met andere woorden, ik gebruik dit betrouwbare, oude systeem niet voor niets.’

Corrigan aaide teder het buizenpoststation en leunde achterover op zijn zwarte leren bureaustoel.

‘We leven in een gecontroleerde samenleving, Sebastian. Ik ben geen reactionair, dat kan zoals je weet niet in deze tak van onderzoek, maar ik geloof in een zeker mate van integriteit, zowel privé als professioneel. Ik heb vergeefs geprobeerd mensen in de hogere kringen ervan te overtuigen hun blinde vertrouwen in die “wolk” op te geven, maar enfin. In wezen zijn we het er hier op de bovenste verdieping allemaal over eens dat we aan geheimhouding moeten vasthouden. Daarom is dit instituut niet langer een pleitbezorger van transparantie, integendeel, we zitten momenteel in een reorganisatie naar een model dat veel beproefd is door criminele netwerken en terroristen. Niet omdat we criminelen zijn, mind you, maar omdat die per slot van rekening toch extreem effectief zijn gebleken als het gaat om het minimaliseren van het risico op informatielekken. Ik heb het dus over een opdeling in cellen, waarbij elke cel alleen over de informatie beschikt die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de aan die cel toebedeelde opdracht. In het geval van, zeg, af luistering, kidnapping of iets dergelijks, wordt de schade beperkt doordat een lid van een afzonderlijke cel alleen de beschikking heeft over één of hooguit twee stukjes van de puzzel die het grote geheel vormt. Begrijp je?’

‘Ja, sir.’

‘En je begrijpt dat we het hebben over een puzzel met duizenden stukjes? Om het zo duidelijk mogelijk te zeggen zonder het model te schenden

dat ik zojuist heb gepresenteerd: ik kan je niet precies vertellen waarom we je hebben binnengehaald, Sebastian. Gezien het feit dat je desondanks toch onze uitnodiging hebt geaccepteerd, kan ik slechts de conclusie trekken dat dat je niet afschrikt of zelfs maar verwondert. Klopt dat?’

‘Ja, sir.’

(Dit was natuurlijk net zo waar als dat het niet waar was. In de toestand waarin Sebastian verkeerde toen hij werd benaderd door de talentenscout van het instituut en de baan kreeg aangeboden, kon het hem niet schelen wat die baan inhield, zoals het hem evenmin kon schelen of de zon de volgende dag zou opkomen of niet. Hij zou op elk aanbod in zijn gegaan dat hem reden gaf uit Lund weg te gaan. In Lund had hij namelijk niets meer, en niets hebben is in wezen minder pijnlijk in een nieuwe omgeving. Of in elk geval op een andere manier pijnlijk.)

‘*Bien!*’

Corrigan sloeg tevreden zijn handen ineen, waarna hij in een stapel papieren op zijn bureau begon te rommelen.

‘Ik heb hier een paar beoordelingen van Barázza... Hij zegt dat je het uitstekend doet. Barázza en jij behoren tot dezelfde cel, dat had je misschien begrepen? Door zijn lovende woorden zou je bijna gaan geloven dat je een Multitalent bent! Maar hij is wel temperamentvol, die Barázza...’

‘Een Multitalent, sir?’

‘Onze waardevolste medewerkers, Sebastian – de diamanten, de krenten, de Nobelprijswinnaars in spe. Het is geen geheim wie ze zijn, of dat ze ongeveer 4,3 keer zoveel verdienen als jij. Het zijn Childs, Harvey, Miso-moto, Benutti, Jensen... Ikzelf natuurlijk. En Travis uiteraard, de charmante Jennifer Travis! En wie weet, Sebastian, misschien heb je wel sluimerende talenten die we nog niet hebben ontdekt, dat is heel goed mogelijk. Maar ik denk het niet, als ik eerlijk ben.’

‘Nee, zeker niet, sir.’

‘Hoe dan ook: Barázza schrijft hier dat het erop lijkt dat je snel leert, bereid bent om samen te werken en vooral dat je criteria voor de selectie van het onderzoeksmateriaal helemaal in orde lijken. Ik citeer: “Een zekere onzekerheid in het begin lijkt te hebben plaatsgemaakt voor een zeldzame scherpzinnigheid als het gaat om diagnosticeren, catalogiseren en het voorschrijven van maatregelen bij de gevallen van abnormale cerebrale processen die bij doorverwezen objecten eerder door cel 12 werden geobserveerd. Kan *vurig aanbevelen* dat Isakssons verantwoordelijkheid wordt uitgebreid met, naast de diagnostische gesprekken, het opvolgen,

onderzoeken en – indien wenselijk – proberen te behandelen van een paar van de toekomstige objecten in onderzoeksgroepen 3A, 3B en 3C van cel 14. Voorstel is dat bovenstaande geschiedt onder begeleiding van ondergetekende.” *Et voilà*, Sebastian! Je eerste promotie is een feit wanneer ik mijn krabbeltje op dit papier zet...’

Met een klassieke machthebberspennenstreek schreef Corrigan zijn handtekening onder het zojuist geciteerde schrijven en schoof het naar Sebastian, die het, zonder te weten wat hij ermee hoorde te doen, opakte en het als het ware in de lucht liet zweven. Corrigan rukte het papier uit Sebastians hand, vouwde het op en schoof het nogmaals over de tafel naar Sebastian.

‘Pak aan en geef het aan Barázza. Hij zal je over je nieuwe taken informeren en welke graad van geheimhouding eventuele resultaten wordt toegekend. Wat zeg je ervan, zullen we het vieren?’

Uit een lade van zijn bureau haalde Corrigan een thermoskan koffie en een pak jaffacakejes. Sebastian, die in de paar weken dat hij nu in Engeland woonde voor uitgerekend deze koekjes een zwak had ontwikkeld, herkende ze als een duurder merk dan het soort dat hij zichzelf gunde, en ontdekte tot zijn verbazing – en stille schrik – hoe een golf van honger naar zowel het leven als specifiek dit soort jaffacakejes, dat een ongewoon hoog cacaogehalte en bittere in plaats van zoete sinaasappelmarmelade beloofde, in hem omhoog welde. Was het echt zo gemakkelijk? Was dit alles wat nodig was om het emotionele vasten te doorbreken waaraan hij zich had gehouden sinds *wat er was gebeurd* – een beetje lof, vet en suiker?

‘Neem toch wat!’ bulderde Corrigan en hij zwaaide het pak koekjes onder Sebastians neus. ‘Of ben je zo’n fanatiekeling die suiker vergelijkbaar vindt met dope? Als iemand met uitvoerige ervaring met beide substanties kan ik je vertellen: dat is het níét!’

‘Natuurlijk niet, sir,’ zei Sebastian en hij nam in elke hand een jaffacakeje. Hun geur was bedwelmend, als de geur van de langs elkaar wrijvende dijnen van een passerende vrouw. Verschrikt merkte Sebastian dat de tranen ervan in zijn ogen sprongen, het was moeilijk te zeggen of dit uit dankbaarheid of verdriet gebeurde, maar hoe dan ook was het gênant, en hij moest zijn mond volproppen om de brok in zijn keel door te slikken voordat die hem deed instorten, daar aan Corrigans bureau.

‘En hoe gaat het met de aap?’ vroeg zijn baas en hij leunde achterover, de rugleuning van zijn bureaustoel in een hoek die geschikt was om de suggestie te wekken van een ontspannen gesprek met een onderschikte.

‘Goed,’ wist Sebastian uit te brengen toen de vermalen koekjes eenmaal keelholte en traanbuizen hadden vrijgemaakt.

‘Je moet weten, Sebastian, dat dit een heel speciale aap is.’

‘Dat heb ik begrepen, sir.’

‘Ik denk eigenlijk dat je dat niet hebt begrepen,’ zei Corrigan.

‘Ik bedoel, ze is enorm intelligent. Bijna als een mens.’

‘Helemaal niet! Ze is helemaal niet als een mens, Sebastian. Je stelt me teleur. Eigenlijk. Dat moet ik zeggen.’

Corrigan trok een hendel aan zijn stoel los, waardoor de rugleuning met een klik naar voren schoot. Dat maakte de afstand tussen zijn en Sebastians gezicht gênant klein.

‘Het zit zo, Sebastian: de aap die jij onder je hoede hebt gekregen is interessant omdat ze – ondanks een evidente hoewel niet uitzonderlijk hoge intelligentie – blijk geeft van een eigenschap die geheel vreemd is aan de menselijke natuur. Deze aap heeft een moreel kompas, begrijp je.’

‘Veel apen...’

‘Ja ja, ik weet het. Maar je begrijpt het niet: dit is een z er morele aap. Ze heeft zo haar regels, begrijp je, en daar tornt ze nooit aan. Ik zeg het je: n oit! Dat is een consequentie waarop geen mens op deze wereld prat kan gaan, daar kun je het volgens mij mee eens zijn. De meesten van ons vinden bijvoorbeeld dat je, noem eens wat, geen mensen mag eten. Maar toch: stel je voor dat je vastzit op een onbewoond eiland zonder eten, samen met een oudere dame met twee kunstheupen en staar en diabetes en what have you. Als je genoeg honger kreeg zou je haar toch zeker doden en opeten?’

‘Nee, nou ja. Misschien. Misschien zou ik dat doen. Ik weet het niet.’

‘Zie je wel,’ zei Corrigan tevreden. ‘Niets is echt heilig voor ons mensen, niet eens de algemeen geaccepteerde regel dat individuen van onze eigen soort een onschendbaar recht op leven hebben, toch? Maar die aap tornt n oit ergens aan.’

‘Maar om wat voor soort regels gaat het dan?’ vroeg Sebastian, oprecht geïnteresseerd.

‘De aap is bij ons terechtgekomen via de faculteit filosofie van het UCL. Ze hadden haar gebruikt bij een of ander moreel experiment, zie je, ze is getraind in het decoderen van de gezichtsuitdrukkingen van mensen die met diverse klassieke morele dilemma’s worden geconfronteerd. Ze lijkt er dus een soort doorsnee-westers, joods-christelijke set morele regels op na te houden. Niet doden, niet stelen, niet de vrouw van je naaste begeren,